

Er hangt onheil in de lucht

In het vorige nummer van OR informatie waren de auteurs bij hun zoektocht naar de medezeggenschapsgraal op een positief punt aangekomen. Ze vonden dat het allemaal niet zo ingewikkeld was, als je maar uitging van de dialoog. Kennelijk ligt het toch anders, want nu zoeken ze het gevaar op en bekijken ze hoe men omgaat met diverse soorten risico's.

Door Wim Schul en Jaap de Jong

- **Veelvoorkomende risico's**
- **Langzaam opkomend gevaar**
- **Plotseling onheil**

An de hand van een dagboek waren we erachter gekomen dat je niet alleen de dingen doet omdat ze moeten vanuit een hoger belang, want dan komt er vaak niet veel van terecht. Het is belangrijk uit te gaan van eigen belangen, afgewogen tegen die van anderen. Dat sluit ook goed aan bij de heersende opvattingen over arbeidsverhoudingen die uitgaan van eigen motivatie en drijfveren en van een volwassen ruilverhouding op de werkvloer. Toen kwamen de tegenwerpingen. Wat doe je als de andere kant helemaal niet wil? Best een goede vraag, ook al leidt het niet tot die leuke dialoog. De vraag kan zelfs de andere kant uit werken. Dan ziet de ondernemingsraad een ongevoelige werkgever, en de werkgever ziet een ondernemingsraad met weerstand tegen veranderingen. Voor je het weet zit je in de schijnzekerheden van rechtelijke procedures. De echte bedreigingen worden niet beantwoord. We zien namelijk dat er veel te lang de kop in het zand wordt gestoken. Door de ondernemingsraad en – vaak nog veel langer en met desastreuze gevolgen – door het personeel. Is het niet mogelijk goed in te spelen op dreigende gevaren? En dan op zo'n manier dat er recht wordt gedaan aan alle belangen? Daarvoor gaan we eens kijken naar drie soorten gevaren:

- **incidentele veelvoorkomende risico's;**

- het gevaar dat langzaam maar zeker naar je toe komt;
- het plotselinge onheil.

Doe effe normaal

Wat de eerste soort risico's betreft kun je denken aan veiligheidsrisico's. Daarnaast komt het veel voor dat iemand door het gedrag van een chef of collega een andere werkring moet zien te vinden. Ook moeten steeds meer mensen na veel jaren een nieuwe vakopleiding volgen. Door organisatieveranderingen krijgt iedereen wel eens te maken met een ander team, een werkplek die een stuk verder van het station is of andere ploegendiensten. Die veranderingen zijn incidenten, maar kunnen behoorlijk ingrijpen.

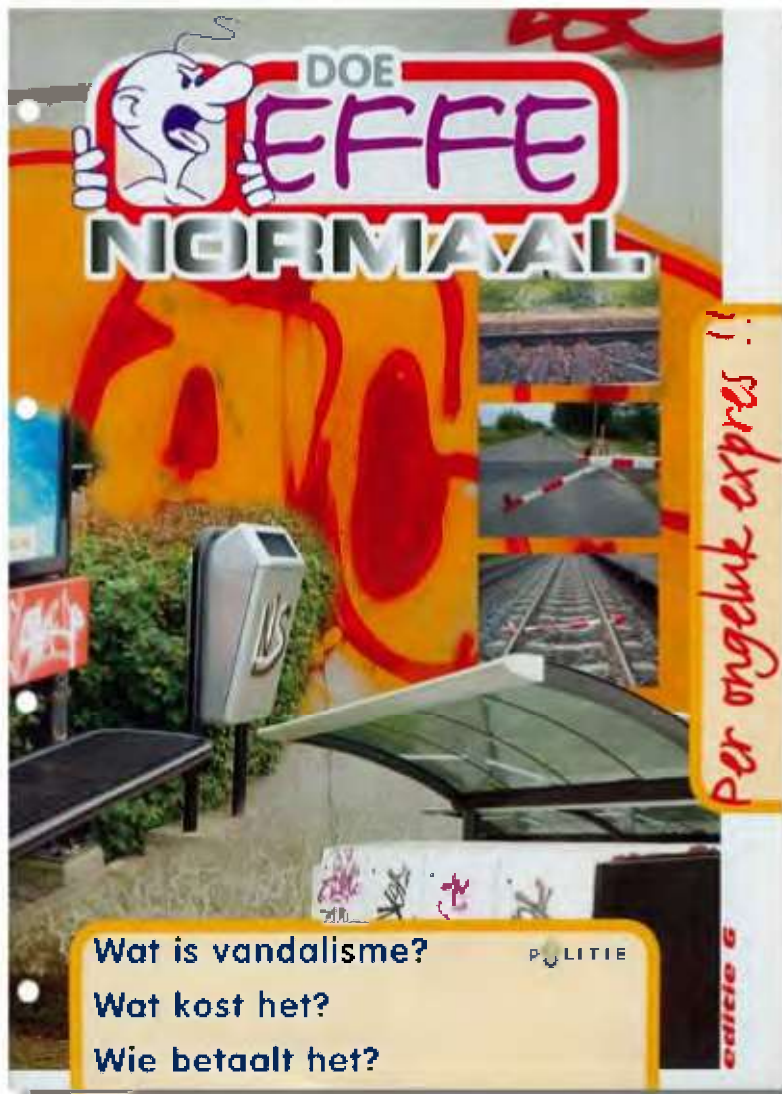
Onze deskundige is Rinie Meertens, or-lid en werkzaam bij een HALT-bureau. Hij overlaadt ons met lesmateriaal en voorlichtingskranten waarin twee dingen gecombineerd worden: correctie en begrip. Duidelijk wordt dat onwenselijk gedrag niet wordt geaccepteerd en waarom niet. Het begrip houdt in dat op allerlei manieren wordt ingeleefd in de leefwereld. Doe effe normaal is de sfeer van veel voorlichtingsmateriaal. Begrip tonen betekent ook dat de zaken relatief worden gezien. 'Abdul blowt niet alleen tijdens het stappen...', of een vetge-

drukt citaat: 'Leren drinken hoort erbij'. Dat zegt een officier van justitie, overigens bij het stellen van een eis van twee weken gevangenisstraf wegens mishandeling onder invloed.

De risico's van alledag gaan ook over pesten, zelfs steekpartijen op scholen, alcohol, slachtoffers van loverboys en kindermishandeling. Er is een uitgebreid gestructureerd netwerk van instellingen dat veel beter samenwerkt in de voorlichting – met ups en downs – dan je wel zou denken. Dat netwerk loopt van overheid tot scholen: het expertisecentrum school en veiligheid werkt met posters die vergelijkbaar zijn met de vroegere veiligheidsposters. De pakketten zijn gericht op veel feitelijke voorlichting, zelfstandige meningvorming aan de hand van dilemma's en weerbaarheid (nee zeggen). Maar vanuit medezeggenschap valt op dat deze professionele onheilbestrijders nauwelijks aandacht hebben voor het wegemen van risico's. Werken ze misschien daarom zo goed samen? Laten we eens kijken of dat anders is voor het grote gevaar dat langzaam maar zeker naar je toe komt.

Waterrisico

Toekomstig gevaar dat op ons afkomt, kennen we genoeg. Denk maar aan overheveling van productie naar lagelonenlanden,

privatisering bij de overheid, schaalvergroting bij de semi-overheid, marktwerking in de zorg, voorspelbare grote personeelstekorten, verandering van productiebedrijf naar dienstverlening en logistiek, het dreigende tekort aan woningen, de AOW-last, de geluidsoverlast van Schiphol, de gevolgen van globalisering, et cetera. Ter illustratie besluiten we te zoeken naar beleid tegen het gevaar door stijging van de zeespiegel: de watersnood.

Nu stuiten we op de grootste verrassing in onze queeste tot nu toe. Er is niets aan de hand, we moeten zelfs blij zijn met deze uitdaging. De regeringsvisie van september 2007 luidt *Nederland veroveren op de toekomst*. Maar nog meer bizar dan de titel is de inhoud. De economische mogelijkheden van goed waterbeheer worden aangegeven, ook met het oog op innovatie, met een opbrengst. Al in 2004 had het Milieu en Natuurplanbureau RIVM dit beleid bekritiseerd in het rapport *Risico's in bedijkte termen*. Terwijl in Amerika en Engeland wordt gestreefd naar een risicobewuste en rampbestendige gemeenschap, onder meer door het

publiceren van risicokaarten op internet, doet onze regering dat bewust niet. Er zou eerlijk, open en helder moeten worden gecommuniceerd, ook over het niet altijd kunnen voldoen aan de veiligheidsnormen. De communicatie van de rijksoverheid beantwoordt niet aan dit beeld. De overheid doet dat om te voorkomen dat via de media subjectieve sensationele kanten van onveiligheid eruit gepikt worden, zoals bij de overstromingen van 1993 en 1995. Daarom is de communicatie gericht op positieve mogelijkheden en wordt veel geïnvesteerd in het samen optrekken met waterschappen, provincie en andere partners. De burger kan bijdragen door een regenton te plaatsen om de afvoer van regenwater op het riool te verminderen.

Wat zou het ook, voor de Nederlander komt het waterrisico toch pas op de twaalfde plaats in de lijst van zaken waar hij of zij zich zorgen om moet maken. Op de eerste plaats komt geweld, terreur komt op de derde plaats. Laten we eens kijken naar die terreurdreiging. Dat is immers een typisch voorbeeld van plotseling onheil. Ook hier zien we dat er – niet van harte – een nauwe samenwerking tot stand is gekomen. We kregen allemaal een folder in huis. Daarin werd de samenwerking van honderden functionarissen als belangrijkste feit naar voren gebracht. Het geeft vertrouwen als niet alleen de officier van justitie, maar ook de schoonmaker, de wijkagent en

de tramconductor bij de strijd betrokken zijn. In de voorlichting wordt het gevaar van terrorisme aangegeven. Tevens wordt aangegeven dat verdere beperking van burgerrechten onontkoombaar is. En wat de burger zelf kan doen? We moeten elkaar niet wantrouwen, maar toch zullen we moeten opletten. Dit wordt gevolgd door de aanbeveling waaruit een diep inlevingsvermogen in het Nederlandse volk blijkt: ga niet naar de plek van de aanslag.

Lessen

Begin januari werd een Gronings bedrijf gesloten. Een werknemer werd op de radio om een indruk gevraagd. 'Als de directie aankondigt een medede-

Weet wat je moet doen als de sirene gaat

ling te gaan doen, lopen de koude rillingen over je rug. (...) Je weet natuurlijk dat ze met iets bezig zijn.' Deze dubbele uitspraak geeft iets aan. Men weet het wel, maar men doet niets. Hoe komt het dat het personeel zo vaak de kop in het zand steekt? In Tilburg hebben wetenschappers hiervoor een andere verklaring dan machteloosheid (werknemersvisie) of weerstand tegen verandering (werkgeversvisie), namelijk *inaction inertia*. Volgens de Tilburgers is hiervan sprake als iemand niet tot de noodzakelijke en voor de hand liggende actie overgaat, als een eerdere actie in een vergelijkbare situatie niet het gewenste resultaat heeft opgeleverd. Er moet dus een psychologisch verband zijn tussen beide situaties. Misschien zit daar wel een mogelijkheid ervoor te zorgen dat je de kop niet in het zand steekt als er onheil in de lucht hangt? Wat hebben we geleerd over de incidentele veelvoorkomende risico's, het gevaar dat langzaam maar zeker naar je toe komt en het plotselinge onheil?

- Samenwerking tussen beleidsmakers en

Inspiratie voor uw eigen queeste

Energizer nr. 4: uw voorlichtingssymbool

Wilt u in uw ondernemingsraad inspiratie opdoen om tot betere arbeidsverhoudingen te komen? Hier komt de vierde energizer (10 tot 20 minuten):

- Bepaal eerst of er bij u onheil in de lucht hangt. Dat kan gaan om incidentele veelvoorkomende risico's, om een gevaar dat langzaam maar zeker op je afkomt of om het plotselinge onheil.
- Ga na hoe je de achterban zou willen voorlichten en activeren rond het onheil dat in de lucht hangt.

Vervolgvrage: hoe zou je een samenwerking kunnen aangaan met betrekking tot de gewenste voorlichting en activering, en de afweging van alle belangen?

uitvoerders staat op een laag pitje.

- Belangenafweging vindt alleen plaats bij incidentele risico's.
- Voorlichting over het gevaar zelf is beperkt.
- Er wordt vooral aangegeven bij welke instanties de zorg ligt.
- Activeren en voorlichten gebeurt niet bij het langzame gevaar: die keuze stuit op kritiek van een belangrijke speler in het veld.

Vooral samenwerking is belangrijk. In het januarinumnummer van OR informatie stond boven een artikel over de actie van de RET

tegen de verplichte aanbesteding: als je niet lobbyt, ben je uitgepraat. Waarvan akte.

Jaap de Jong heeft zijn eigen adviespraktijk *Achter de duinen*. Hij is op voordracht van de or lid van het toezichthoudend orgaan (RvC/RvT) bij zes ondernemingen.

Wim Schul is opleider/adviseur bij FNV Formaat. Ook is hij bestuurslid van de Beroepsvereniging van Medezeggenschapsprofessionals (BVMP).

Reacties zijn welkom op jaapdejong@wxs.nl en wim.schul@fnvformaat.nl

Advertentie

ONZE CURSUSSEN

ga voor informatie over onze cursus- en trainingsmogelijkheden naar www.advokatenkollektief.nl